

דאגלדזער

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: לקראת חג השבועות

כ"ח אייר תשפ"ג 1475 (שנה כח')

ההפטרה: "מחר חודש"
(שמואל א, כ')

פרשת במדבר - שבת מברכין

ראש חודש סיון יחול אי"ה ביום ראשון מולדו בליל שבת בשעה 3:52 ו- 14 חלקים

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד" (א,א)

לעולם נקראת פרשת במדבר סמוך לחג השבועות, ומסביר התוספות (בגמרא מגילה לא): את הסיבה לכך ואומר: כדי שלא להסמיך את הקללות שבפרשת בחוקותי לעצרת קרי לחג השבועות בו קיבלנו את התורה. ועולה השאלה: מה כוח פרשת במדבר למנוע את הקללות ולהביא את הברכה?
מסביר ה"חתם סופר" זיע"א: מה שאוגד את בני ישראל למשפחותם ולבית אבותם, בשבטיהם ולמחניהם, זהו המשכן, שידעו שהוא המרכז ונקודת האמת הפנימית ולשם היו נשואות עיניהם וסביבו חנו. וכשהמבט הוא מבט רוחני ערכי, סביב התורה והמצוות שקיבלו, ונוהגים הם בחייהם על פי רצון ה' ומתקנים מעשיהם וחזורים בתשובה אם טעו. וכשנוהגים כך משאירים את התוכחה והקללות מאחור שלנגד עינינו קבלת התורה כל יום מחדש נזכה לשפע ברכות עד בלי די.
(והגדת-לרה"צ יעקב גלינסקי זצ"ל)

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם" (א,ב)

מניינם של ישראל נספר על פי כל שבט ושבט מפני עצמו וכל אחד מישראל התייחד לשבט אביו, דבר שיחד אותם משאר אומות העולם. ואמרו חז"ל (בילקוט שמעוני רמז תרפד): "בשעה שקיבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן... אמר להם הקב"ה: הביאו לפני ספרי יוחסין שלכם כשם שבני מביאין".
ועולה השאלה: האם רק לישראל יש ספרי יוחסין וכי לאומות העולם אין? אמנם לאומות העולם יחוס, אולם יחסם אליו שונה לגמרי מישראל. אצל אומות העולם כל דור סבור שהוא מתקדם ומפותח ויודע יותר מהדורות הקודמים, ואילו בעם ישראל שונה הגישה לגמרי - כל דור מכבד את הדורות שקדמו לו בהיותו סבור שהם גדולים וצדיקים ממנו! ויש לו מה ללמוד מהם ולשאוף להיות כמותם, לפיכך אמר להם הקב"ה: הביאו לפני ספרי יחוסכם כשם שבני מביאים, ואם תצליחו להביאה כפי שנוהגים בני מתוך הכנעה וכבוד לדורות שקדמו לו תוכלו לקבל את התורה, אך כיוון שאתם מביטים אל אבותיכם בזלזול ומשוכנעים שהנכם חכמים יותר, לא תוכלו לקבלה!
(ומתוק האור)

מעשה שהיה איך מר"ן הרב עובדיה יוסף זיע"א התחתן?

בהיות הרב עובדיה יוסף בחור הוא למד בישיבת 'פורת יוסף' בראשות הרב עזרא עטייה. יום אחד הגיע לישיבה הרב אברהם פטאל בחפשו שידוך לבתו מרגלית את הבחור המתמיד ביותר בישיבה, אמר לו ראש הישיבה: "אין יותר גדול מחכם עובדיה יוסף, אני אגיד לו שיבוא אלכם הביתה ואתה תסדר לו פגישה עם הבת שלך".
למחרת בערב הגיע הרב עובדיה יוסף לביתו של הרב אברהם פטאל. האבא רצה לתהות על קנקנו של הבחור ולוודא שהוא תלמיד חכם ולכן פתח אתו בשיחה תורנית של דברי תורה וכל

יש לך בעיה? חשוב והאמן בורא עולם יפתור הכל

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:34-7:38 * סוף זמן ק"ש 8:25-8:26

יציאת שבת: 7:14

יציאת שבת: 8:06

יציאת שבת: 9:00

כך נהנה ממנו שהשיחה נמשכה חצי שעה, שעה, שעות ושלוש.. כשבנתיים הבחורה מרגלית מחכה בחדרה מלובשת ומאופרת לפגישה. ב-11:00 בלילה הסתכל הרב פאטל בשעון ואמר לבחור "אוי, השעה כבר מאוחרת, אי אפשר להיפגש בשעה זו, תבוא מחר שוב ונעשה פגישה ביניכם". כשהלך הרב עובדיה יצאה הבחורה מחדרה ואמרה לאביה: "אבא, אני התלבשתי והתאפרתי והוא בכלל לא הסתכל עלי, לא יכולת שניפגש לפחות 5 דקות בתור התחלה, כמה זמן דיברת אתו, שלוש שעות?!", ענה אביה: "מה אעשה? הוא איש שיחה תורני, כיף לדבר אתו בענייני הלכה, אבל מחר אני אדבר אתו רק חצי שעה ואח"כ תיפגשו, אני מבטיח!". למחרת הגיע הרב עובדיה לביתם בשנית ושוב ישבו לדבר בענייני הלכה "רק חצי שעה" וזה נמשך שעה, שעות ושלוש. ובינתיים מרגלית מחכה בחדרה מלובשת ומאופרת.

בשעה 11:00 הסתכל הרב פאטל בשעון ואמר "אני מצטער השעה מאוחרת, אי אפשר להיפגש עם הבחורה בשעה כזו, תבוא מחר בערב ותיפגשו". כשהלך הרב עובדיה יצאה הבת מרגלית מחדרה ואמרה לאביה: "אבא אמרתי לך לדבר אתו רק חצי שעה! בשביל מה התלבשתי והתאפרתי כל כך הרבה זמן", אמר האב: "אני מבטיח לך, מחר אתם נפגשים", אמרה לו בתו: "מחר אתה לא מדבר אתו בכלל!!! אתה עושה לו תה ועוגה וכשאתם מסיימים לשתות אני נפגשת אתו".

למחרת הגיע אליהם הרב עובדיה זה יום השלישי והאבא של מרגלית הכין לו כוס תה עם עוגה. כשסיים הרב עובדיה לאכול ולשתות ביקש הרב פאטל "כבודו, יברך ברכה אחרונה וייגש לפגישה". הרב עובדיה ברך ברכה אחרונה על העוגה אבל לא על כוס התה. שאלו הרב: "מדוע כבודו לא מברך ברכה אחרונה על כוס התה?", השיב לו: "אם שותים בלגימות לגימות לא מברכים ברכה אחרונה", וכאן התחילו להתווכח ולהתפלפל בהלכה על העוגה ושיעורה ועל כוס תה ששותים קר, חם... וכך חלפו להן שלוש שעות.

בשעה 11:00 בלילה אמר הרב פאטל: "אוי, השעה מאוחרת אי אפשר להיפגש היום, תבוא שוב מחר ולהיפגש עם הבחורה", כשהלך הרב עובדיה, יצאה הבת מחדר בצער גדול ואמרה לאביה: "אני לא רוצה את הבחור הזה תבטל את השידוך, אתה לא רציני וגם הבחור לא אכפת לו שלוש פעמים כבר אני מתכוננת, מה הוא לא יודע שמחכה לו בחורה לפגישה?".

אמר לה אביה: "מסכן הוא לא אשם, אני עשיתי את הבלגן, השיבה בתו: "הוא היה צריך להגיד לך ולעצור את השיחה לטובת פגישה איתי", אמר אביה: "זה לא כבוד שיגיד לי לעצור, לאביה של הכלה", ענתה: "אני לא רוצה את השידוך הזה, נגמר! אני לא רוצה!".

למחרת הגיע הרב עובדיה בפעם הרביעית לביתם והרב פאטל אמר לו: "מחילה, בתי כבר לא מעוניינת להיפגש איתך, היא לא רוצה את השידוך הזה, ניסיתי וניסיתי אך היא לא מוכנה לשמוע עליך". אמר לו הרב עובדיה: "אולי אוכל לדבר איתה 3 או 4 דקות".

השיב אביה: "היא לא רוצה לדבר איתך אפילו דקה אחת". אמר הרב עובדיה: "תדבר איתה שוב אולי היא תהיה מוכנה להיפגש איתי שלוש דקות באיזה חדר לבד", השיב הרב פאטל: "אני אדבר איתה, אך היא לא התלבשה ולא התאפרה כך שהסיכוי להיפגש קלוש מאוד".

אמר הרב עובדיה: "זה לא משנה המלבושים מה שחשוב זה הדיבור, תבקש ממנה". אביה חזר עם תשובה שהיא מוכנה לפגישה של 3 דקות בלבד! הם נכנסו לחדר ואחרי 3 דקות הם יצאו עם קריאות "מזל טוב, מזל טוב, אנו מתחתנים", תפס אח"כ הרב פאטל את הרב עובדיה בצד ושאלו: "מה אמרת לה שהסכימה, איך עשית זאת?", השיב הרב עובדיה: "אמרתי לה, את תתני לי את העולם הזה ואני אתן לך חלק בעולם הבא שלי והסכימה...".

וכך התחתן מר"ן הרשל"צ עובדיה יוסף עם הרבנית מרגלית, בתו של הרב אברהם פאטל.

(מפי הרב רביד נגר אור לנוער)

- א. כשיום טוב חל בערב שבת [כמו השנה שחג שבועות חל ביום שישי] אסור לאפות ולבשל ביום שישי עבור שבת אלא אם כן הכין "עירוב תבשילין" מערב יו"ט [ביום חמישי] (ש"ע סי' תקכ"ו ס"א). [ענין העירוב הוא על מנת שיוכל להמשיך את הבישול והאפיה שהתחיל בערב יו"ט, ביו"ט עצמו לצורך שבת (הרמ"א ס"ז סס)]
- ב. ערוב תבשילין הוא שיניח פת ותבשיל מערב יו"ט לשבת, ואם הניח רק כזית תבשיל יצא ידי חובה (ש"ע ס"ב).
- ג. ה"תבשיל" עבור העירוב צריך להיות מבושל [לצורותיו] היינו בין צלי, שלוק, כבוש או מבושל (ש"ע ס"ה) ולכן אין לקחת מוצרי חלב [קוטג', גבינה, גבינה מלוחה] כ"תבשיל" (ילקו"י יו"ט סי' תקכ"ו ס"ב), וכן תנאי נוסף שרגילים ללפת תבשיל זה עם פת [=רגילים לאוכלו עם לחם] ולכן אין אפשרות לקחת דייסה כתבשיל (ש"ע ס"ז) אפשר מלפפון חמוץ שבקופסת השימורים (ילקו"י סס).
- נהגו לקחת ל"תבשיל" ביצה היות שלא מתקלקלת (מועדים כהלכה סי' כח ס"ד). וטוב להדר לקחת בשר או דגים [כתבשיל] (חזו"ע יו"ט עמ' רפ"א), ולפת נהגו לקחת לחמנייה/הפית/הלחם שלם (סס).
- ד. עירוב זה עושים בשיעור כמות של כזית (ש"ע ס"ג) היינו בתבשיל בשיעור 27 גר' [ואם עשה ב- 18 גר' בדיעבד יכול לסמוך על זה] (ילקו"י סי' תקכ"ו ס"ב) ובפת בשיעור 27 גר' [והמחמיר להניח שיעור כביצה (54 גר') תבוא עליו ברכה] (עין בהרמ"א סס מועדים כהלכה ס"ק ה, חזו"ע עמ' רע).
- ה. כשמניח את העירוב [ביום חמישי] מברך: "ברוך אתה ה'... קדשנו במצוותיו וציוונו על מצוות עירוב", ומסיים "בדין עירובא יהא שרי לנא לאפוי ולבישולי ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא ביום טוב לשבת" (ש"ע ס"ב) [בעברית: בעירוב זה יהיה מותר לנו לאפות ולבשל ולהדליק הנר ולעשות כל צורכנו מיום טוב לשבת] (ילקו"י עמ' תל"ח) וצריך להבין מה שאומר, שאם אינו מבין ארמית יאמר בלשון שמבין, אפילו בלועזית (בהרמ"א).
- ו. בזמן הברכה ואמירת הנוסח לכתחילה יחזיק את העירוב ביד ימין (נב"ח ש"א פר' לו ס"ב, ש"ע הרב ס"ב ו-כ, החיד"א בס' חיים שאל סי' כט פסקי תשובות לגר"מ רבינוביץ סי' תקע"ב ס"ב, חזו"ע יו"ט עמ' רפ"ו). ובדיעבד כשלא החזיק בידו אעפ"כ עלה לו ה"עירוב תבשילין" (חזו"ע יו"ט עמ' רפ"ו-רפ"ה, עין פסקי תשובות סס, ילקו"י יו"ט סי' תרכ"ו ס"מ וילקו"י זכרות סי' ר"ו ס"ד וס"ק יד, עין בש"ע סי' ר"ו ס"ד ובהלכה כדורה לגר"ד יוסף סס).
- ז. יום עשית עירוב תבשילין ואמירת הנוסח הוא ביום ערב יו"ט [יום חמישי] (משנ"ב סי' תקכ"ב ס"ק מה, חזו"ע יו"ט עמ' רפ"ב ס"ה) ואפשר לעשותו גם בליל ערב יו"ט [יום רביעי בלילה] (חזו"ע סס), אבל לא לפני כן, ואם עשאו כמה ימים קודם צריך לחזור וליטול את העירוב ביום ערב יו"ט [יום חמישי] וחזור על הנוסח ללא ברכה. ואם לא עשה כן ונמצא כבר ביו"ט מותר לו לסמוך על העירוב שעשה מס' ימים קודם יו"ט [כל זמן שהעירוב קיים] (ש"ע סי' תקכ"ב ס"ה, משנ"ב סס, חזו"ע סס).
- ח. זמן עשית עירוב תבשילין ואמירת הנוסח לכתחילה עד כניסת החג, ואפשר עד השקיעה (חזו"ע יו"ט עמ' רפ"ב ס"ו, ילקו"י יו"ט סי' תקכ"ב ס"ט) מכל מקום מי ששכח ונזכר אחר שקיעת החמה בתוך זמן "בין השמשות" [=הזמן בין השקיעה לצאת הכוכבים] (הרמ"א סי' תקכ"ב ס"א) יברך על העירוב (חזו"ע סס) וכל זה כשלא התחיל ערבית של יו"ט, אבל אם כבר התחילו להתפלל אינו יכול לעשות עירוב (משנ"ב סס, חזו"ע סס, ילקו"י סס).
- ט. אם שכח לעשות עירוב תבשילין ונזכר בערב החג רק לאחר שהגיע לבית הכנסת ואין לו פנאי לחזור הביתה ולעשות העירוב כי יפסיד את התפילה, יש מחלוקת באופן זה אם מועיל לעשות עירוב תבשילין כשהתבשיל לא מונח לפניו [אלא נמצא בביתו] ולכן:
- *אם הכין את העירוב תבשילין ורק שכח לברך ולומר את הנוסח, במצב כזה של בדיעבד יאמר את הנוסח ללא ברכה ויכול לסמוך על העירוב.
- * אם לא הכין את העירוב כלל, מאחר וזה שעת דחק יכוון שתבשיל פלוני שנמצא בביתו ישמש לעירוב תבשילין ויאמר את הנוסח ללא ברכה [היינו "תבשיל פלוני שיש בבתי יהיה מותר לי לבשל לאפות ולהדליק נר מיום טוב לשבת"] ועל הצד היותר טוב יתנה ויאמר "ואם לא הועיל עירובי על פי דין הנני סומך על העירוב שעושה רב העיר" (חזו"ע יו"ט עמ' רפ"ו, ילקו"י יו"ט סי' תקכ"ב ס"ז).
- י. כל זמן שהעירוב (פת ותבשיל) קיים יכול לבשל ביו"ט לצורך שבת (ש"ע ס"ט) ולכן יש לשומרו עד שיסיים להכין כל צרכי שבת ואז יוכל לאוכלו (ש"ע ס"ט). מ"מ לכתחילה נכון שיניח אותו ללחם משנה לסעודות שבת, ובסעודה שלישית יאכלנו (משנ"ב ס"ק מה).
- יא. אף שהכין ערוב תבשילין יזהר להקדים לבשל ביום שישי בבוקר כדי שיגמור את הבישול בעוד היום גדול, ובדיעבד אפשר להכין עד זמן הדלקת נרות שבת (משנ"ב תקכ"ז הבה"ח, כ"ה ס"ק ק"ד).
- יב. מי שהכין את כל התבשילים מערב יו"ט ואינו צריך לבשל ביו"ט לצורך שבת, מעיקר הדין אינו צריך לעשות עירוב תבשילין לצורך הדלקת נרות ביום שישי לשבת, מ"מ טוב לכתחילה להניח

העירוב [כדי לצאת יד'ח כל הדעות] עבור זה, אך לא יברך עליו [בנוסח יאמר: "בדין עירובא יהא שרי לנא לאדלוקי שרגא", בעברית – שהעירוב יתיר לנו להדליק נר] (חז"ע עמ' רעז-רעה, עיי' שו"ע סי' ומשנ"ב ס') (וכן אם הכין את כל התבשילים ולא צריך לבשל אלא רק לחמם את התבשילים [אבל אם צריך להרתיח מים חדשים באופן ודאי נחשב בישול ועושה עירוב בברכה ילקו"י יו"ט סי' תקכז ס"מב] עושה עירוב תבשילין ללא ברכה (שו"ת אור לאיון לגר"ב אבא שאול ח"ג עמ' ריח, חוט שני הל' יוס טוב לגר"ס קהל' עמ' קנ, כי צא מועד לגר"ב חוטה הל' יו"ט עמ' קכח, ילקו"י שנת ח"א תשע"א מהדורה שניה סי' רנב ס"יב עמ' תקד).
 יג. מותר להציע את המיטות מיום טוב לשבת וכן להדיח את הכלים ולגלול את ספר התורה כל זמן שקיים העירוב תבשילין (חז"ע עמ' סז) ולסדר את השולחן לשבת.
 יד. אם שכח להכין עירוב יכול בדיעבד לסמוך על עירובו של רב העיר ולבשל על סמך זה ביו"ט לשבת (חז"ע יו"ט עמ' רל-רלא). אך הגרים במושבים וכדו' צריכים לברר אם נעשה עירוב כללי עבורם (כי צא מועד לרב חוטה יו"ט ח"ט עמ' קלב).

הלכות לקראת חג שבועות

א. החל מראש חודש סיון (סי' תלד ס"ג בהרמ"א) ועד יב בסיון לא אומרים תחנון (חז"ע יו"ט עמ' סכג) ולכן במנחה של שבתות במדבר ונשא אין אומרים "צדקתך" (שו"ע סי' רלז ס"ב).
 ב. חייב אדם לשמח את אשתו ובני ביתו בחג השבועות ולכן יקנה להם קודם החג דברים הראויים להם כדי שישמחו בחג, לכל אחד ואחד דבר הראוי לו לשמח אותו (ילקו"י שבעות סי' תלד ס"ט ע"פ שו"ע אור"ח סי' תקכט ס"ב), וזה קודם לכל ההידורים שעושה האיש לחג (ילקו"י ס').
 ג. נוהגים לשטוח עשבי בשמים ושושנים בבתי הכנסת ובבתים לכבוד חג השבועות, זכר למה שאמרו חז"ל: "כל דיבור שיצא מפי הקב"ה [במעמד הר סיני] נתמלא כל העולם כולו בשמים, וכן לתלות ענפי אילנות לרמוז למה שאמרו חז"ל, בעצרת נידונים על פירות האילן (סי' תלד ס"ג בהרמ"א).
 ד. עדיף לקטוף ענפים מעצי סרק ולא מעצי פרי, ואם בכל זאת רוצה לקטוף ענפים מעצי פרי נכון לעשות כן ע"י גוי בלא סיוע ישראל משום "בל תשחית" (ע"פ ילקו"י ח"ה עמ' קלז).
 ה. דייר הרוצה לקטוף מספר ענפי הדסים מן הגינה של הבניין בו הוא גר לצורך הנ"ל מותר לו, כי אין השכנים מקפידים על כמות קטנה כזו (משפטי דלד ח"ג סי' ו ס"כב, עליו לשבח ח"א עמ' תקעח). ואם רוצה לקטוף מהשושנים של הבניין יבקש אישור מדיירי הבניין (עליו לשבח ס').
 ו. המתכוונים לבשל בחג שבועות לא ישכחו לחבר את "שעון הגז" לפני שבת לצורך "כיבוי" הגז ביו"ט (ז. ע.). וכן בעלי מקרר דיגיטלי עם התקן שבת יכוונו למצב של "48" שעות ולא כבכל שבת.
 ז. יש להדליק נר נשמה בערב החג לצורך העברה מאש לאש בחג השבועות.
 ח. יש לכוון בערב החג את "שעון שבת" שבבית הכנסת שהאור יישאר דלוק כל הלילה עבור לימוד ליל שבועות שלומדים כל הלילה [ובחג יכוון את השעון עבור שבת (אבל בשעון דיגיטלי אסור)!!].

☑ למדליקה בשמן – מותר להכין את הפתילות היינו להכניס את הפתילה בתוך השעם להכנת "הפתיל צף" ביום טוב עצמו (שו"ת שצט הלוי ח"ט סי' קכח ס"ק א, שש"כ ח"א פ"ג ס"כד, נטע גבריאל הלכות יו"ט ח"א פ"כה ס"ד, חוט שני עמ' מ"ג, שולחן שלמה, איך אליעזר, הרה"ג יצחק יוסף זמכתב, הגר"ס וואזנר, הגר"ס אויערבך, הגר"נ קהל' ועוד) מ"מ החור בשעם בו נכנסת הפתילה צריך להיות פתוח וכן "השעמים" מופרדים אחד מהשני לפני יום טוב ולכן הטוב ביותר להכין הכל לפני החג עבור החג ושבת.

☑ למדליקות בנרות – תדבקנה את הנרות לפמוטים בערב החג עבור ליל שבת שהרי ביו"ט אסור לחמם ולהדביק נר בפמוט משום ממרח (משנ"ב סי' תקיד ס"ק יח) וה"ה הבאים להדליק בליל שבועות בביה"כ לא ידביקו הנר (ילקו"י ח"ה עמ' תלז) וכיום ניתן להשתמש בנרונים (נר קטן בתוך פח) ט. אשה שמדליקה נרות בשמן, תקפיד שלא להוציא כדרכה את שאריות הפתילה שנשארו בכוסיות [מההדלקה של ליל שבת] שהם מוקצה מחמת גופו [שחשובים כ"שברי פתילה"] ואסורים בטלטול ולכן תוציאם בשינוי כגון: ע"י ידית כפית וכדו' [שזה נקרא טלטול מן הצד לצורך דבר המותר] (הרב גדעון בן משה ראש מוסדות יורו משפתי בקובץ תורני יו"ט שחל זמול"ס, ילקו"י סי' תעג ס"יג), או תשפוך הכל לפח.
 י. מותר לכוון את שעון הבוילר של המים חמים בערב יום טוב, כדי שיידלק ביום טוב ואז יוכל להתרחץ במים חמים אלו ביו"ט (ילקו"י יו"ט סי' תקיא ס"ג וכל כמזכר בשו"ת הרש"ל ח"ב סי' עד – שהחיר רק לנרד פניו ידיו ורגליו, הרב חיים רבי מחולון מקורות וטעמים להיתר במייל tiferetnoy@gmail.com)

לעלון האיחוד דרוש מפ"ץ בהתנדבות לחלוקת העלונים מידי שבוע ב- 10 ב"כ באזור ד' אשדוד
 לפנות לאיחוד טל: 088644452

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com